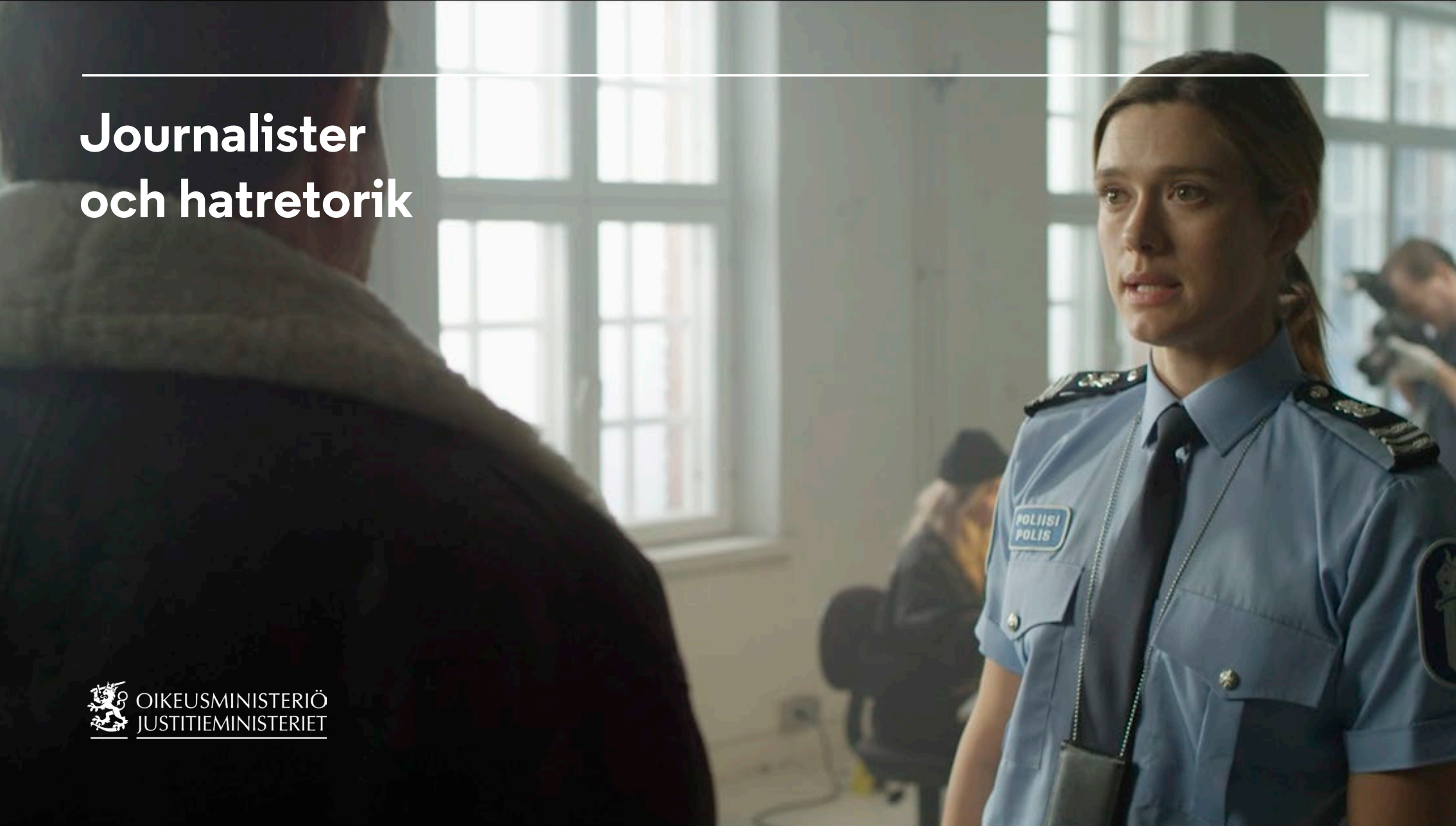

Journalister och hatretorik

Journalister och hatretorik

Journalister stöter i sitt arbete på hatretorik och råkar även ut för det. Det kan handla om såväl enskilda hatiska meddelanden som hatkampanjer. Målet med hatretoriken är att tysta den samhällsdebatten.

Hatpropaganda definieras ofta som kommunikation som sprider eller hetsar till hat mot en människa eller en grupp människor. Kommunikationen kan handla om tal, men det kan även gälla till exempel texter, bilder, symboler, musik, teckningar och filmer.

Bilderna som använts som illustration har gjorts som en del av projektet Against hate. Läs mera om hatretorik: <https://yhdenvertaisuus.fi/sv/hatretorik>

Hatpropaganda kan vara straffbar

En del av hatretoriken är straffbar. Den centrala straffbestämmelsen är strafflagens bestämmelse om hets mot folkgrupp. Till den gör sig skyldig en person som hotar, förtalar eller smädar en grupp på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller på grunder som är jämförbara med de nämnda grunderna.

Straffbar hatretorik kan även uppfylla kriterierna för till exempel följande brott:

- olaga hot: det kan vara olaga hot om någon hotar någon med brott under sådana omständigheter att den hotade har grundad anledning att frukta för att hans egen eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är i allvarlig fara
- ärekränkning: det kan vara ärekränkning om någon framför en osann uppgift eller antydning om någon så att gärningen är ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsätta honom eller henne för missaktning eller på något annat sätt förnedrar någon
- olaga förföljelse: det kan vara olaglig förföljelse om någon upprepade gånger hotar, följer efter, iakttar, eller kontaktar eller på något annat jämförbart sätt obehörigen förföljer någon annan så att förfarandet är ägnat att skapa rädsla eller ångest hos den som förföljs
- spridande av information som kränker privatlivet: det kan vara spridande av information som kränker privatlivet om någon genom ett massmedium eller på något annat sätt göra tillgängligt för ett stort antal människor framför en uppgift, antydning eller bild som gäller någons privatliv så att gärningen är ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsätta honom eller henne för missaktning.

Vem är utsatt för hatretorik?

Personer som tillhör olika minoritetsgrupper utsätts för hatretorik, men även en person som inte tillhör en sådan grupp kan råka ut för hatretorik till exempel genom att motsätta sig rasism eller behandla kvinnornas rättigheter, feminism och könsångfalden i sitt arbete. En journalist kan bli utsatt för hatretorik till exempel då han eller hon behandlar dessa frågor i sitt arbete.

Hatmotivet kan enligt strafflagen vara en skärpningsgrund för straffet. Enligt strafflagen är skärpningsgrunder ”att brottet begås utifrån ett motiv som baseras på ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller utifrån ett annat motiv som är jämförbart med dessa.”

I hatkampanjer hetsas människorna mot någon person, till exempel kan de hetsas till att skicka hatpost till personen. Ofta kallas fenomenet riktade trakasserier och dess föremål är exempelvis journalister och forskare.

All kränkande kommunikation är skadlig för individen och i praktiken är det samma metoder för ingripandet oavsett om det ligger ett hatmotiv bakom kommunikationen eller inte.

Även trakasserier är förbjudna

Utöver att hatretoriken kan vara ett brott enligt strafflagen kan det handla om trakasserier som förbjuds i diskrimineringslagen eller i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (jämställdhetslagen).

Trakasserier enligt diskrimineringslagen kan anmälas till [diskrimineringsombudsmannen](http://www.syrjinta.fi/web/SV/framsida) (www.syrjinta.fi/web/SV/framsida) och trakasserier enligt jämställdhetslagen anmäls till [jämställdhetsombudet](http://www.tasa-arvo.fi/web/SV/) (www.tasa-arvo.fi/web/SV/). Det är möjligt att få ersättning för trakasserierna enligt diskriminerings- respektive jämställdhetslagen. Det går att kräva ersättning i samband med rättegången i brottmålet eller genom att väcka talan vid tingsrätten.

Trakasserier som är förbjudna i diskrimineringslagen kan vara situationer där någon betar sig förnedrande, kränkande eller hotande mot någon annan. Om du misstänker sådana här trakasserier kan diskrimineringsombudsmannen hjälpa dig reda ut situationen. Du kan vända dig till diskrimineringsombudsmannen om du har råkat ut för eller märkt trakasserier

på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjerelation, hälsotillstånd, handikapp, sexuell läggning eller någon annan orsak som gäller personen. Diskrimineringsombudsmannen ger råd och hjälp och berättar vad det lönar sig att göra i saken.

I jämställdhetslagen avses med sexuella trakasserier någon form av icke önskvärt beteende av sexuell natur vars syfte är eller som leder till en kränkning av en persons psykiska eller fysiska integritet, särskilt när detta sker genom att skapa en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller tryckande stämning. Förbjudna sexuella trakasserier kan exempelvis vara hatiskt prat såsom att kalla någon bög eller hora. Genom könsbaserade trakasserier strävar man efter att förnedra och kränka någon annans kön och genom trakasserierna

skapas en hotande, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning. Om du misstänker att du råkat ut för sexuella trakasserier eller om du misstänker att du blir trakasserad på grund av ditt kön kan du be jämställdhetsombudsmannen om råd eller anvisningar.

Det kan även vara frågan om trakasserier då det diskriminerande förfarandet inte direkt gäller dig utan till exempel dina närstående eller dina kolleger. Det kan alltså vara förbjudna trakasserier som beror på att du är närstående eller kollega till någon som tillhör en etnisk minoritet eller som är handikappad. Det spelar heller ingen roll om trakasserierna baserar sig på dina verkliga eller antagna egenskaper.

Även [diskriminerings- och jämställdhetsnämnden](http://www.yvtltk.fi/sv/index.html) (www.yvtltk.fi/sv/index.html) övervakar att både diskriminerings- och jämställdhetslagen efterföljs.

Lönar det sig att anmäla hatretorik?

Brottsanmälningarna som gjorts om straffbar hatretorik har ökat. Straffbar hatretorik behandlas även allt oftare i domstolarna.

Det är väldigt viktigt att brotten anmäls till polisen. Ibland tvingas man begränsa eller avbryta undersökningarna, men även de minsta brotten som anmäls till polisen kan till exempel göra att man kommer en brottsserie på spåren. Dessutom ger de anmälda brotten polisen en lägesbild.

Om du råkar ut för hatpropaganda:

Agera snabbt

Berätta för din chef. Arbetsgivaren ska känna till om du råkar ut för hatretorik i ditt jobb. Berätta även att du vill veta vilka åtgärder arbetsgivaren ämnar vidta. Diskutera möjligheten att göra en brottsanmälan med arbetsgivaren. Även arbetsgivaren kan göra brottsanmälan.

Brottsanmälan kan göras på flera olika sätt

- gör en [elektronisk brottsanmälan](#) på webben (kräver identifikation till exempel med bankkoder) (asiointi.poliisi.fi/asioiverkossa/rikos?lang=sv)
- skriv ut blanketten för [brottsanmälan](#) (www.poliisi.fi/brott/utskriftsversioner_av_blanketter_for_brottsanmalan) och lämna in den till polisen
- besök polisstationen personligen

- gör brottsanmälan per telefon. Kontaktuppgifterna till [närmaste polisstation](#) (www.poliisi.fi/kontakt_information)
- I brådskande fall kan du ringa nödnumret 112.

Spara bevisen

Spara materialet med hatretorik till exempel genom att ta en skärmbild. Då får du ett bevis på materialet. Radera inte meddelanden som innehåller hatretorik.

Rapportera ett inlägg

På många webbplatser kan du meddela administratören om hatretorik. Gör brottsanmälan först innan du ber administratören ta ner meddelandet.

Ta hand om säkerheten

- Skydda dina konton på de sociala

medierna och se till att du har tillräckligt starka lösenord.

- Du kan [förbjuda att dina uppgifter lämnas ut](#) (vrk.fi/sv/forbud-mot-utlamning-av-personuppgifter1) från befolkningsdatasystemet för direktmarknadsföring, personmatriklar och släktforskning samt för uppdatering av kundregister eller andra motsvarande register. Dessutom har var och en rätt att förbjuda att ens kontaktuppgifter utlämnas som kontakt-, adress- eller annan liknande tjänst.
- Hos magistraten kan du ansöka om [spärmarkering](#) (www.maistraatti.fi/sv/Tjanster/hemkommun_och_befolkningsuppgifter/Sparrmarkering/) som innebär att den hotade personens uppgifter om hemkommun eller adress inte får lämnas ut från befolkningsdatasystemet till andra än myndigheter. Om du överväger

spärmarkering kan det vara bra att veta att förbudet kan göra livet svårare, eftersom adressuppgifterna inte längre förmedlas till myndighetsregistren.

- Om du känner dig allvarligt hotad eller trakasserad kan du be polisen om råd för utfärdande av [besöksförbud](#) (www.poliisi.fi/brott/besöksforbud).

Be om stöd

Om du blir offer för ett brott kan det väcka kraftiga känslor. Många upplever till exempel ångest, rädsla och osäkerhet. Det är viktigt att du begär stöd om du känner att det behövs. Du kan be en vän eller kollega att följa dina konton på de sociala medierna eller läsa din e-post. Stöd får du till exempel via [Someturva](#) (www.someturva.fi/) eller [Brottofferjouren](#) (www.riku.fi/se/hem/).

Var får man juridisk rådgivning?

Rättshjälp innebär att en medborgare helt eller delvis med statliga medel kan få ett ombud för att sköta ett juridiskt ärende. Rättshjälp erbjuds av offentliga rättsbiträden, advokater och rättegångsbiträden med tillstånd. Läs mer om [rättshjälp](#) och [hitta rättshjälpsbyråernas kontaktinformation](#) (oikeus.fi/sv/index/Broschyrer/oikeusapu.html)

Vid rättegången kan målsägande kräva skyddsåtgärder om denne känner hot eller rädsla. Skyddsåtgärder kan till exempel vara att bli hörd utan de misstänkta närvaro eller via video. Ombudet kan representera sin klient under huvuddelen av behandlingen.

Rättegången är i regel offentlig. I en rättegång som gäller riktade trakasserier är det rätt sannolikt att de som hänger samman med de riktade trakasserier vill

vara närvarande. Det går att på förhand begära att behandlingen förrättas utan publik. Mer information om [offentlighet vid rättegång](#) (oikeus.fi/tuomioistuimet/hovioikeudet/sv/index/julkisuus.html).

I Finlands [Advokatsförbunds sökmeny](#) (www.asianajajaliitto.fi/sv/advokattjanster/var-kan-jag-hitta-en-advokat/) hittar du alla finländska advokater och de övriga juristerna vid advokatbyråerna. Genom att välja ”Advokattjänster för privatpersoner” kan du välja det sökord som bäst motsvarar din situation.

Fackförbunden erbjuder sina medlemmar juridisk rådgivning och vid behov representerar de även sina medlemmar i rätten.

Mer information om hur [brottsprocessen](#) framskrider (www.riku.fi/se/brottsprocess/).

Om du är chef till någon som råkat ut för hatpropaganda:

Ta det på allvar

Lämna inte den som råkat ut för hatretorik ensam. Berätta om möjligheten att kontakta företagshälsovården.

Visa stöd

Berätta att den som råkat ut för hatretoriken inte har gjort något fel och att du finns där som stöd. Fråga hur du kan hjälpa. Om journalisten går med på det ska du även visa ditt stöd offentligt.

Fundera tillsammans

Fundera tillsammans på om det finns skäl att göra en brottsanmälan. Även arbetsgivaren kan göra brottsanmälan.

- Vid målsägandebrott måste brottsoffret delta i processen. Förundersökningen utförs och åklagaren väcker åtal endast på målsägandens krav.
- Arbetsgivaren kan dock göra brottsanmälan för den anställda och i brottsanmälan kan målsägandens ställningstagande till brottspåföljd ingå.
- Även arbetsgivaren kan vara målsägande om skador riktas till arbetsgivaren. Den skada som brottet orsakat kan vara t.ex. kränkningar av arbetsgivarens upphovsrättskyddade egendom, övriga skador som orsakats arbetsgivaren (t.ex. på grund av attacker mot nättinnehåll eller e-posttjänsten) eller ekonomiska skador som orsakats arbetsgivaren (t.ex. den anställdas sjukledighet eller särskilda åtgärder för att trygga den anställdas säkerhet).
- Brottsanmälan kan göras i form av en undersökningsanmälan där man redan samlat så mycket material som möjligt. Detta påskyndar utredning av ärendet.
- Arbetsgivaren kan anställa ett ombud att representera den anställda (och arbetsgivaren). I det här fallet gör ombudet undersökningsanmälan och representerar målsägandena under förundersökningen och den eventuella rättegången.
- Även om arbetsgivaren inte gör en brottsanmälan kan arbetsgivaren bistå målsägande i insamlingen av bevis. För

den som råkat ut för riktade trakasserier eller hatretorik är det mycket belastande att samla in materialet och därför borde materialinsamlingen ske av personer som inte är föremålet för kränkningarna.

Hur en arbetsgivare kan förbereda sig?

Ta på förhand upp eventuella trakasserier med de anställda. Ge råd om när och hur den anställda får bryta en dialog, hur situationen ska anmälas och hjälp larmas.

Enligt arbetarskyddslagen ansvarar arbetsgivaren för sina anställdas säkerhet och hälsan på jobbet. Arbetsgivaren ska övervaka arbetsmiljön och identifiera arbetsrelaterade faror, inklusive hatretorik och trakasserier i alla dess former.

Se till att man inom organisationen kan agera vid hatretorik och att arbetsplatsens riktlinjer är aktuella. Har organisationen anvisningar för fall av trakasserier? Hur ser

dataskyddet och säkerhetsanvisningarna ut? Och moderatorspraxisen? Det är bra att behandla hatretorik och hur man skyddar sig mot den till exempel i arbetarskyddets verksamhetsprogram eller jämlikhets- och jämställdhetsplanerna.

Mer information om planeringen

[Jämställdhetsplan](http://www.tasa-arvo.fi/web/sv/vad-ar-jamstalldhetsplan-) (www.tasa-arvo.fi/web/sv/vad-ar-jamstalldhetsplan-).

[Likabehandlingsplan](http://www.syrjinta.fi/web/SV/likabehandlingsplanering) (www.syrjinta.fi/web/SV/likabehandlingsplanering).

[Verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet](http://ttk.fi/sv/arbetstrivsel_och_arbetarskydd/verksamhet_pa_arbetsplatsen/ansvar_och_skyldigheter/arbetarskyddets_verksamhetsprogram) (ttk.fi/sv/arbetstrivsel_och_arbetarskydd/verksamhet_pa_arbetsplatsen/ansvar_och_skyldigheter/arbetarskyddets_verksamhetsprogram).

